

هدف کلی: تبیین اهداف تشکیل خانواده (ازدواج) و ثمرات آن برای فرد و جامعه

اهداف آموزشی

آشنایی با معیارهای انتخاب همسر شایسته
بیان راه های شناخت همسر

آشنایی با زمان مناسب و شرایط لازم برای ازدواج

آشنایی با موانع پیش رو برای ازدواج و بیان راه حل برای این موانع

مجتبی محمودی

دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه
سال تحصیلی: ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰

به کانال ما در تلگرام بپیوندید

t.me/mahmoudi_izeh

پیوند مقدّس

درس هجدهم

رسول خدا ﷺ:

«در اسلام، هیچ بنایی نزد خدا محبوب تر از ازدواج نیست.»^۱

از ماندگارترین و حساس ترین تصمیم های زندگی، انتخاب همسر و آغاز زندگی مشترک با اوست. معمولاً برای همه جوانان در زمینه ازدواج و انتخاب همسر، سؤالاتی پیش می آید، از جمله:

به راستی، همسر مناسب و دلخواه، چه ویژگی هایی دارد؟

زمان مناسب ازدواج چه هنگامی است؟

چه موانعی در مسیر ازدواج وجود دارد و چگونه می توان از آنها عبور کرد؟

در این درس، به این سؤالات پاسخ خواهیم داد.

نکته

۱- «ما بُنِيَ بِنَاءُ فِي الْإِسْلَامِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ التَّزْوِيجِ»؛ من لا يحضره الفقيه، شيخ صدوق، ص ۴۰۹.

۱- پس از تعیین هدف ازدواج، چه چیزی مطرح می شود؟

۲- طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل چه کسانی برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام گیرد، چه حکمی دارد؟

انتخاب همسر و مسئولیت آینده

پس از تعیین هدف ازدواج، (انتخاب همسر مناسب مطرح می شود) (طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل

دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام بگیرد، باطل است و مشروعیت ندارد.)^۲ داشتن قدرت انتخاب، ارزشمند و در عین حال، مسئولیت آور است. برای موفق شدن در این مسئولیت، باید بر شور و احساس جوانی تسلط کامل داشت و با چشم باز، عمل کرد. همواره دیده ایم که علاقه و محبت به یک شخص، چشم و گوش را می بندد و عقل را به حاشیه می راند. این سخن زیبای امام علی علیه السلام مربوط به مواردی از همین قبیل است:

«علاقة شدید به چیزی، آدم را کور و کر می کند»^۱.

نکته

سوال

از این رو ^{چرا} پیشوایان دین از ما خواسته اند که در مورد همسر آینده با پدر و مادر خود مشورت کنیم؟
پاسخ (تا به انتخابی درست برسیم. پدر و مادر به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می گیرند و به علت تجربه و پختگی شان، بهتر می توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش بینی کنند.) پاسخ

۳- شایسته است محیط خانواده، چگونه محیطی باشد؟ چرا؟

البته پدران و مادران نباید نظر خود را بر فرزندانشان تحمیل کنند و آنها را به ازدواجی ناخواسته بکشانند^۳ (شایسته است محیط خانواده، محیط هم دلی، اعتماد به بزرگ ترها، شنیدن نظرات یکدیگر و محیط محبت و خیرخواهی باشد تا بهترین تصمیم ها گرفته شود و کمتر به حسرت و پشیمانی منجر شود.)^۳ از همین منظر است که ضرورت اجازه پدر برای ازدواج دختران معلوم می شود.

نکته

۴ (لطافت های روحی دختر، آن گاه که در فضای محبت و علاقه جنس مخالف قرار می گیرد، احتمال نادیده گرفتن برخی واقعیت ها را به دنبال دارد، علاوه بر این، چون دختران به خاطر حیا و عزت نفس قوی خود، در ازدواج پیش قدم نمی شوند و طلب و درخواست از طرف پسر صورت می گیرد، ممکن است حیا مانع از آن بشود که دختر همه ویژگی های پسر و سابقه او را بشناسد و با آگاهی کامل تصمیم گیری کند. در چنین مواقعی، پدر که بر احساسات خود غلبه دارد و نیز تجارب فراوان و شناخت کامل از جنس مرد دارد، می تواند همانند باغبانی دلسوز و کاردان از گل لطیف و ظریف

خوبش مراقبت کند و به راهنمایی او بپردازد.)^۴ ۴- چرا اجازه پدر برای ازدواج دختر ضرورت دارد؟ توضیح دهید به صورت خلاصه

۱- خانم المستدرک، میرزای نوری، ج ۱، ص ۲۰۱.

۲- طبعاً تأکید بر اجازه پدر برای آن است که گاه ممکن است دختری علی رغم توصیه های پدر، علت خیرخواهی و راهنمایی او را درک نکند. در این صورت، التزام به اجازه پدر، او را از افتادن در دام زندگی ناپایدار و نامطلوب باز خواهد داشت. بنابراین، اجازه پدر، نه تنها محدودیتی برای دختران نیست؛ بلکه لطفی از جانب خداوند برای آنان است؛ زیرا در بیشتر موارد نظر پدر و دختری یکی می شود. تنها در صورت عدم توافق است که ازدواج منتفی می شود. البته در این صورت هم، یا به صلاح دختر و یا خلاف مصلحت اوست. اگر تصمیم پدر خلاف مصلحت باشد، دختری می تواند با کمک بستگان، پدر را قانع کند و اگر پدر استبداد ورزد و به مصلحت فرزند توجه نکند (که البته بسیار استثنایی و نادر است)، مراجع قانونی حق دختر را به وی باز خواهند گرداند.

معیارهای همسر شایسته

1

از نظر قرآن کریم، مهم ترین معیار همسر شایسته، (با ایمان بودن اوست. ^۱ هر قدر ایمان یک فرد قوی تر باشد، شایستگی او برای همسری بیشتر است.) البته معیارهای دیگری نیز که باید مورد توجه قرار گیرند،

عبارت اند از: ^۲ ۲- چند مورد از معیارهای انتخاب همسر شایسته را نام ببرید؟

معیارها	ردیف	معیارها	ردیف
عاقل و فهیم بودن		اصالت خانوادگی	
سلامت جسمی و روانی		پوشش مناسب اسلامی	
قناعت در زندگی		عدم ارتباط غیر شرعی با جنس مخالف	
کسب و کار حلال		صداقت با همسر	
زیبایی و مورد پسند بودن		اخلاق خوب و خوش رویی	
داشتن دوستان درستکار و سالم		انجام عبادات، به خصوص نماز	

* فعالیت کلاسی

در جدول بالا معیارها را بر اساس نظر خودتان رتبه بندی کنید و علت را در هر مورد بیان کنید.

۳- تحقیق درباره همسر آینده را نباید با کدام معاشرت ها اشتباه کرد؟

۴- چرا خداوند به ما اجازه معاشرت هایی که منشأ آن تنها هوس های زودگذر است، را نداده است؟

۳ (تحقیق درباره همسر آینده را نباید با معاشرت هایی که منشأ آن تنها هوس های زودگذر است، اشتباه کرد) ^۴ تجربه نشان داده است که این گونه معاشرت ها، هر چند با عنوان هایی مانند شناخت روحیه همسر و امتحان او باشد، نتیجه بخش نیست و آثار زبانباری دارد که به خاطر همان آثار، خداوند اجازه این گونه معاشرت ها را به ما نداده است. در این معاشرت ها، معمولاً احساسات بر هر دو نفر حاکم می شود و دختر و پسر شخصیت واقعی خود را پنهان می کنند. هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آنچه هست، نشان دهد تا محبوب دیگری واقع شود. معمولاً هم بیشتر این معاشرت ها به سستی رابطه و جدایی می انجامند. ^۴ متناسب با فرهنگ اسلامی، راه های زیر برای شناخت کسی که تصمیم به ازدواج با او را داریم، پیشنهاد می شود:

۵ (۱- تحقیق درباره خانواده همسر و موقعیت اعضای خانواده در محل زندگی و محل کار.

۱- سوره بقره، آیه ۲۲۱.

۲- برای کسب اطلاع بیشتر، به کتاب «خانواده در قرآن» احمد بهشتی و «همسر داری» آیت الله ابراهیم امینی، مراجعه کنید.

۳- متناسب با فرهنگ اسلامی، کدام راه ها برای شناخت کسی که تصمیم به ازدواج با او را داریم، پیشنهاد می شود؟

۲- شناخت دوستان همسر و کسانی که او با آنها معاشرت بیشتری دارد.

۳- تحقیق دربارهٔ روحیات و خُلقیات همسر در محیط کار یا محل تحصیل.

۴- معاشرت خانواده‌های دوطرف با یکدیگر و بهره‌بردن از تجارب پدر و مادر در این معاشرت‌ها.

۵- مشورت با افراد قابل اعتماد و کاردان.

۶- گفت‌وگو با یکدیگر در جلسات حضوری و طرح نظرات و دیدگاه‌ها دربارهٔ موضوعات مختلف.)

بہتر است مسیر شناخت همسر^۱ (با مشارکت پدر و مادر طی شود که سرشار از تجربه‌اند و معمولاً به

مصلحت آیندهٔ فرزند خود علاقه‌مندند) ۱- بہتر است مسیر شناخت همسر با مشارکت چه کسانی طی شود؟ چرا؟

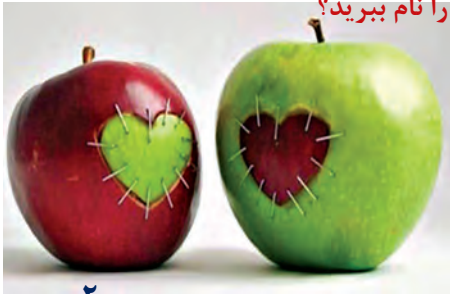
* بررسی کنید

هریک از این راه‌ها را بررسی کنید و بگویید که هر کدام از این راه‌ها چگونه در تشخیص همسر

آینده به ما کمک می‌کند؟

۲- چند مورد از نشانه‌های بلوغ عقلی را بنویسید؟

زمان ازدواج

← سوال آماده‌گی برای ازدواج، نیازمند دو بلوغ است: **انها را نام ببرید؟**

(یکی بلوغ جنسی و دیگری بلوغ عقلی و فکری که

مدتی پس از بلوغ جنسی فرا می‌رسد) با رسیدن

بلوغ عقلی، جوان درمی‌یابد که باید زندگی را بسیار

جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند (توجه ۲

به داشتن شغل و پیدا کردن کار، فکر کردن دربارهٔ

ویژگی‌های همسر، تنظیم خرج و هزینهٔ خود و دوری از بی‌برنامه بودن از نشانه‌های بلوغ عقلی است) نباید

فاصلهٔ میان بلوغ جنسی و عقلی با زمان ازدواج زیاد شود و تشکیل خانواده به تأخیر افتد. به همین علت،

۳) پیشوایان ما همواره دختران و پسران را به ازدواج تشویق و ترغیب کرده و از پدران و مادران خواسته‌اند

که با کنار گذاشتن رسوم غلط شرایط لازم را برای آنان فراهم کنند و به خاطر پندارهای باطل همچون

فراهم شدن همهٔ امکانات زندگی، فرزندان خود را به گناه نکشاند و جامعه را گرفتار آسیب نسازند.) ۳

۳- پیشوایان ما از پدران و مادران خواسته‌اند که چگونه شرایط لازم را برای ازدواج پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید:

فرزندان خود فراهم کنند؟

«کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا

نکته

داشته باشد.»^۱

۱- اصول کافی، کلینی، ج ۵، ص ۳۲۹؛ من لایحضره الفقیه، صدوق، ج ۳، ص ۳۸۳.

- ۱- چرا پیامبر اکرم (ص) می فرماید: برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید؟
- ۲- امام صادق (ع) درباره نماز شخص متاهل چه می فرماید؟
- ۳- ازدواج برای رفع کدام نیازها انجام می شود و چگونه باید به این نیازها پاسخ دهیم؟

این جمله کوتاه، اهمیت ازدواج را به خوبی می رساند و نشان می دهد که چگونه نیمی از دینداری

انسان با ازدواج، حفظ و نگاه داری می شود. 1

ایشان همچنین می فرماید: «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقشان را نیکو کند و در رزق و روزی آنها توسعه دهد و عفاف و غیرت آنها را زیاد گرداند.»^۱ امام صادق علیه السلام نیز می فرماید:

۲ «دو رکعت نماز شخص متاهل، برتر از هفتاد رکعت نمازی است که شخص مجرد می خواند.»^۲

نباید از یاد ببریم که^۳ ازدواج برای رفع نیازهای طبیعی و پاسخگویی به قانون خلقت انجام می شود و شایسته است که به این نیازهای طبیعی در «زمان مناسب» و به «شیوه صحیح» پاسخ دهیم.^۳

۴ (شادابی، سلامت جسمی و روحی، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی، کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی جامعه از فواید ازدواج در «زمان مناسب» است)^۴ (تأخیر در ازدواج، سبب افزایش فشارهای

روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب های اجتماعی می شود)^۵ ۴- فواید ازدواج در زمان مناسب را بنویسید؟
۵- تأخیر در ازدواج، چه نتایجی در پی دارد؟

۶ (همچنین اگر فردی بخواهد به شیوه ای غیر از شیوه های مطرح شده از سوی دین، یعنی به «شیوه ناصحیح» به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، در آن صورت، لذت آنی برخاسته از گناه، پس از چندی، روح و روان فرد را پژمرده می کند و شخصیت او را می شکند. این گونه اشخاص، به جای بازگشت به مسیر درست، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می شوند؛ اما نمی دانند که روحشان مانند تشنه ای است که هرچه بیشتر از آب شور دریا می نوشد، بر تشنگی اش افزوده می شود و بی قراری اش شدت می یابد.)^۶

دین اسلام به همه نیازها و خواسته های انسان، چه نیازهای فطری، اخلاقی و معنوی و چه نیازهای مختلف غریزی و جسمی، توجه کرده است و با واقع بینی کامل، برای شرایط گوناگون، راه حل هایی حکیمانه، ارائه داده است تا نه فرد گرفتار هیجانانگیز و طغیان های غیر اخلاقی شود و نه جامعه دچار

بحران های اجتماعی^۲

۶- اگر فردی بخواهد به شیوه ناصحیح به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، چه پیامدهایی برای او دارد؟

دانش تکمیلی

برای آشنایی با برخی احکام ازدواج موقت به سایت «گروه قرآن و معارف» بخش «دانش

تکمیلی» مراجعه کنید.

۱- نوادر، قطب راوندی، ص ۳۶.

۲- کافی، کلینی، ج ۵، ص ۳۲۸؛ من لایحضره الفقیه، صدوق، ج ۳، ص ۳۸۴.

۳- در اسلام علاوه بر ازدواج دائم، ازدواج موقت نیز برای کسانی که امکان ازدواج دائم ندارند، پیشنهاد شده است، که احکام آن در رساله علمیة مراجع تقلید و در سایت «گروه قرآن و معارف»، بخش «دانش تکمیلی» ذکر شده است.

مشکلات پیش‌رو

اولین سؤالی که در زمینه ازدواج به ذهن جوان خطور می‌کند این است که با وجود مشکلات اقتصادی فراوان، چگونه می‌تواند ازدواج کند؟! چاره‌اندیشی در این مورد به بخش‌های مختلفی از جامعه مربوط می‌شود. آنها باید با برنامه‌ریزی صحیح، به تدریج از شمار مشکلات بکاهند و امکان ازدواج به موقع جوانان را فراهم آورند. برخی از این مشکلات عبارت‌اند از:

۱- چند مورد از مشکلات پیش روی ازدواج را نام ببرید؟

ذکر 2 مورد کافی است

۱ (۱- هزینه بالای مسکن؛

۲- هزینه‌های ازدواج و تأمین خانواده؛

۳- طولانی شدن زمان تحصیلات دانشگاهی و مدت خدمت سربازی برای پسران؛

۴- توقعات غیرضروری ناشی از برخی آداب و رسوم غلط؛

۵- رقابت‌های نابجای خانوادگی؛

۶- الگو قرار ندادن روش پیشوایان دین و بی‌توجهی به راهنمایی‌های آنان) ۱

با وجود همه این مشکلات، تدبیر پدران و مادران می‌تواند بسیاری از مشکلات را از میان بردارد و شرایط ازدواج آسان را فراهم کند. دختران و پسران جوانی که حفظ عفاف و پاکدامنی را اصل قرار داده‌اند، می‌توانند با کاستن از توقعات خود و با نادیده گرفتن برخی موانع خودساخته مانند آداب و رسوم غلط و تشریفات و تجملات زائد، یک زندگی مشترک ساده و صمیمی را با همکاری سایر اعضای خانواده آغاز کنند و از فایده‌ها و شیرینی ازدواج که بسیار ارزشمند است، بهره‌مند شوند.

* راه حل

با توجه به مشکلات یاد شده، برای اینکه ازدواج در زمان مناسب خود انجام شود و تأخیر

آن به حداقل برسد، راه‌حل‌های پیشنهادی شما برای گروه‌های زیر چیست؟

۱- مسئولان جامعه	۲- پدر و مادرها	۳- دختران و پسران
ایجاد فرصت شغلی برای جوانان اعطای وام ازدواج و خوابگاه و سایر امکانات مورد نیاز به دانش آموزان و دانشجویان متاهل ایجاد مسکن‌های کوچک و ارزان‌تر همانند مسکن مهر برای جوانان	عدم سختگیری والدین نداشتن چشم‌وهم چشمی عدم پایبندی به سنت‌ها و رسوم غلط	کنار گذاشتن عبادات و رسوم و قید و بندها غلط کم کردن توقعات مدارا کردن با هم

انواع سوالات درس هجدهم دین و زندگی یازدهم انسانی

پیوند مقدس

تعیین کنید کدام یک از عبارات زیر صحیح و کدام یک غلط است؟

- ۱- طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری نیست **غلط**
- ۲- از نظر قرآن کریم، مهم ترین معیار همسر شایسته، با ایمان بودن اوست **صحیح**
- ۳- با رسیدن بلوغ جنسی، جوان درمی یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده اش برنامه ریزی کند **غلط**
- ۴- نیمی از دینداری انسان با ازدواج، حفظ و نگهداری می شود **صحیح**
- ۵- ایرادی ندارد اگر فاصله میان بلوغ جنسی و عقلی با زمان ازدواج زیاد شود و تشکیل خانواده به تأخیر افتد **غلط**

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

- ۱- طبق سخن پیامبر (ص) در اسلام، هیچ بنایی نزد خدا محبوب تر از نیست **ازدواج**
- ۲- طبق مقررات اسلامی، اگر میان دختر و پسر عقدی به زور انجام بگیرد، ندارد **باطل است و مشروعیت**
- ۳- هر قدر قوی تر باشد، شایستگی او برای همسری بیشتر است **ایمان یک فرد**
- ۴- تحقیق درباره همسر آینده را نباید با معاشرت هایی که منشا آن تنها است، اشتباه کرد **هوس های زودگذر**
- ۵- طبق سخن امام صادق (ع) دو رکعت نماز شخص متأهل، برتر از است که شخص مجرد می خواند **هفتاد رکعت نمازی**

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

t.me/mahmoudi_izeh: لینک کانال تلگرام